

Infrastrukturdepartementet
Ert diarienummer: I2020/03164

Yttrande – remiss av Elmarknadsinspektionens rapport "Kapacitetsutmaningen i elnäten" samt promemorian "Ökade incitament för kostnadseffektiva lösningar i elnätsverksamhet

Örebro kommun har beretts tillfälle att yttra sig över
Infrastrukturdepartementets remiss gällande en promemoria "Ökade
incitament för kostnadseffektiva lösningar i elnätsverksamhet" (Ei PM
2020:01) och en rapport "Kapacitetsutmaningen i elnäten (Ei R2020:06) från
Energimarknadsinspektionen. Nedan följer Örebro kommuns synpunkter.

*Synpunkter på promemorian "Ökade incitament för kostnadseffektiva lösningar i
elnätsverksamhet".*

Örebro kommun ställer sig positiva till att regleringen och instrumenten för att
styra nätbolagen mot mer kostnadseffektiva investeringar över tid utvecklas.
Örebro kommun vill samtidigt önska att möjligheten ges till olika aktörer att
kunna fungera som systemdemonstrator/regulatorisk försöksverksamhet för
att kunna demonstrera lösningar som ligger i linje med de nya alternativ som
Energimarknadsinspektionen beskriver.

Synpunkter på rapporten "Kapacitetsutmaningen i elnäten".

Örebro kommun instämmer i den problembeskrivning som rapporten ger och
vill framhålla att fler städer och regioner än de utpekade storstadslänen känner
av en utveckling med kapacitetsutmaningar i elnäten. En kapacitetsbrist
hämmar både investeringar och tillväxt och är därmed negativt även för
möjligheten att skapa nya arbetstillfällen. Frågan om såväl stabil produktion
som säkra elleveranser är avgörande för möjligheten att bygga det hållbara
samhället. I många fall bygger det på en säker elförsörjning eftersom en viktig
del av lösningen för ett hållbart samhälle är en ökad elektrifiering av både
processer och transporter. Likaså är förtroendet för samhällets förmåga att
leverera el avgörande och många företags vilja och förmåga att investera är
beroende av långsiktiga planeringsförutsättningar. Den goda utveckling som
har skett under de senaste åren i Örebro beror bland annat av sådana stabila
planeringsförutsättningar där t.ex. nya utvecklade processer inom stadsbyggnad
för investering och etablering varit positivt. Detta förutsätter att även
energiförsörjningen är stabil över tid.

Örebro kommun vill därmed betona vikten av att arbeta aktivt med elförsörjning i alla regioner även om de för tillfället inte har akuta störningar. Eftersom prognoserna visar på ett kraftigt ökat elbehov på grund av ökad elektrifiering och digitalisering kommer sannolikt problem uppstå i fler regioner i framtiden om inte frågan hanteras proaktivt. Det innebär bland annat att analyser av kapacitetssituationen bör göras i alla län och ha ett nationellt perspektiv.

Det är också viktigt att betona att stabila förutsättningar för investeringar och tillväxt handlar om att både skapa förutsättningar för större effektuttag och fler anslutna förbrukare men också att säkra stabila leveranser, dvs minimera risken för elavbrott. Kopplingen mellan å ena sidan elförsörjningen och digitaliseringen och den andra sidan digitaliseringen och att bygga det hållbara samhället är tydliga. Stabila energileveranser via elnätet är avgörande för det hållbara samhället.

Örebro kommun menar att det är viktigt att arbeta med frågan både lokalt där elkonsumenterna sker och övergripande vad gäller t.ex. flaskhalsar mellan elområden. En lösning lokalt kan vara att gynna olika teknologier som skapar förutsättningar för efterfrågefleksibilitet, vilket ofta kan vara en snabbare lösning jämfört med att förstärka elnäten. Ett exempel är att låta energigemenskaper inom t.ex. stadsdelar få optimera sin elanvändning genom delning av energi för att avlasta omkringliggande nät. Det är också viktigt att gynna mer lokal planerbar produktion från exempelvis fossilbränslefri kraftvärme. Det bör också övervägas om el som högvärdig energiform bör användas för uppvärmning av byggnader.

Eftersom det finns flera överbelastade transmissionsnät genom Mellansverige (bland annat pga. försörjning av stora elintensiva investeringar i flera län som Stockholm, Sörmland, Västmanland) så blir närliggande regioner som Örebro också drabbat genom att transmissionsnätet inte klarar att överföra effektbehovet. En bättre samordning av möjliga optimala platser för särskilt elintensiv industri borde vara att föredra. En sådan samordning behöver ske nationellt och storregionalt (större än länen). Vi ser t.ex. ett behov av samordning regionalt i hela Stockholm-Mälardalen för att bättre hantera elnätets kapacitet och önskemålen om elintensiva investeringar.

Kommentarer till specifika avsnitt i rapporten

Avsnitt 3.3. Örebro kommun ställer sig mycket positiva till förslaget med nätutvecklingsplaner som ett instrument för att förbättra planering och koordinering i samband med nätutveckling. Rapporten föreslår en skyldighet för DSO:er (Distribution System Operator) att upprätta nätutvecklingsplaner och att detta kommer medföra en lokal och regional samverkan kring framtida effektbehov.

Örebro kommun ser mycket positivt på att nätutvecklingsplanerna även ska omfatta användningen av efterfrågeflexibilitet, energieffektivitet, energilagring och andra resurser som DSO:n ska använda som ett alternativ till en utbyggnad av elnäten. Att skapa en regional samordning mellan nätföretag, nätanvändare, kommuner, regioner och länsstyrelser för en optimal planering är en avgörande fråga.

I Örebroregionen har under 2 års tid löpande möten med samtliga nätägare lokalt och regionalt skett. Regelbundna dialoger och samtal utifrån både ett näringslivsperspektiv och ett samhällsbyggnadsperspektiv har skett inom ramen för Business Region Örebro. Mötena har skett utifrån näringslivets framtida behov av investeringar (sk. Offertberedskap för nyetableringar) för att kartlägga var eventuella anslutningspunkter för högre effektuttag kan vara aktuella. Erfarenheterna är mycket goda. Den stora utmaningen har ofta varit kapacitetsbristen i det övergripande försörjningsnätet (transmissionsnät) och bristen på dialog med svenska kraftnät (SK) om den situationen, (att vi helt enkelt upplever en svårighet att få med dem i dialogen).

Nätutvecklingsplanerna ställer krav på bättre samordning mellan nätföretagen vad det gäller nätutveckling. Samrådsprocessen ska också inkludera systemanvändare. Rapporten betonar att kommuner och regioner bör vara proaktiva i processen för att tillgodose sina framtida behov. Örebro kommun instämmer i att kommuner och regioner har en viktig roll att spela i samrådsprocessen. Kommuner, regioner och stat liksom andra aktörer bör ha ett stort intresse av att delta proaktivt i samrådsprocessen i samband med att nätföretagen tar fram nätutvecklingsplaner för att förbättra förutsättningarna för framtida anslutningar. Det är viktigt att komma ihåg kommunernas dubbla roll. Dels utgör kommunen förbrukare av el vid samhällsviktiga verksamheter. Kommunerna arbetar också via den översiktliga planering med att t.ex. peka ut vissa geografiska områden för t.ex. verksamheter som kan ha stora elbehov. Kommunerna arbetar också med att t.ex. peka ut möjliga/lämpliga områden för vindkraftsetableringar.

Våra erfarenheter från Örebro visar också på behovet av att även den nationella nivån finns med i samrådsprocesserna kring nätutvecklingsplanerna. Ofta påverkar stora etableringar och investeringar inte bara det egna länet utan omedelbart eller på sikt även omkringliggande län.

Avsnitt 3.5. Nätkoncessionshavarens ansvar för befintliga kunder.

Örebro kommun instämmer i rapportens bedömning att nätkoncessionshavaren har ett absolut krav att utan undantag leverera el till befintliga kunder. Örebro kommun bedömer kravet som rimligt utifrån den betydelse som elenergi har och kommer ha i det framtida samhället. Det är dock viktigt att göra en bedömning av på vilken nivå kapacitetsbristen finns och därigenom utkräva ansvar av rätt koncessionshavare.

Här vill Örebro kommun också påpeka att statsmakterna givetvis också har ett stort ansvar att forma regelverk på sådana sätt att det skapas goda förutsättningar för byggande av stabil hållbar elproduktion liksom tillräcklig elnätskapacitet.

Avsnitt 8.1. Det nuvarande regelverket för anslutning är flexibelt och Energimarknadsinspektionen bedömer att nätföretagens anslutningsprocess bör utvecklas inom ramen för detta. Köhantering sköts i dagsläget enligt principen ”först till kvarn får först mala”, vilket har utvecklats till branschpraxis.

Denna princip har inte varit optimal utifrån ett utvecklingsperspektiv storregionalt, att mycket få elintensiva etableringar i ogynnsamma situationer kan kunna skapa stora flaskhalsar i försörjningen för omgivande områden i ett nästa steg är inte optimalt. Ett alternativ är att mycket stora elintensiva investeringar prövas enligt någon annan form av kompletterande modell än ”först till kvarn”, tex ur ett transmissionsnätsperspektiv som ger ett minimum av flaskhalsar eller dyra kompensatoriska följdinvesteringar i nätet.

Örebro kommun bedömer att ”först till kvarn” principen inte bör utesluta andra principer. En tydligare dialog för storregional samverkan om optimala platser utifrån kapacitetsbrist och tillgång i storregionala systemet, i vårt fall sthlm Mälardalen, kan vara en möjlig väg att gå. Det bör övervägas om det är rimligt eller nationalekonomisk försvarbart att etablera extremt kapacitetskrävande anläggningar utifrån ”först till kvarn” när följden blir stora nationella följdinvesteringar för att kompensera upp områden som måste lösa samhällets generella behov av kraftförsörjning för basen i samhället, boende, kollektivtrafik, skola, vård och omsorg m.m.

På samma sätt är det problematiskt om några få mindre nyanslutna förbrukare via ”först till kvarn” principen gör att samhällsviktiga större projekt saknar utrymme i nätkapaciteten och därmed inte blir av.

Kenneth Handberg (S)
Ordförande
Kommunstyrelsen